

Verheijens afgevoerde koeien produceerden 72.117 kilo melk

Alles draait om balans bij de hoogste levensproductie

Met 5.716 kilo vet en eiwit realiseerde Henk Verheijen gemiddeld over het afgelopen boekjaar de hoogste levensproductie van Nederland bij de afgevoerde koeien. „Alles draait om balans“, aldus de veehouder uit het Limburgse Nederweert. „Iedereen kan een koe twee, drie of vier keer laten kalven, maar daarna begint het eigenlijk pas.“

Vertegenwoordigers zijn alleen op afspraak welkom. Dat is te lezen op een bordje bij de ingang van zijn woning. Henk Verheijen behoort tot het zwijgzame soort, maar weet heel goed wat hij wel en niet wil. En aan wie de juiste snaar weet te raken, blijkt hij toch verrassend veel te vertellen te hebben. Een constatering die de veehouder later in het gesprek zelf zal doen. Verheijen voerde tussen 1 september 2019 en 31 augustus 2020 twaalf koeien af, die gemiddeld negen jaar en twee maanden oud waren. Ze hadden 72.117 kilo melk met 4,50 procent vet en 3,43 procent eiwit geproduceerd, goed voor 5.716 kilo vet en eiwit, het hoogste totaal van Nederland. De topklassering impliceert dat er enkel oude koeien zijn afgevoerd, maar die aanname blijkt onjuist. „In april is er een verse tweedekalfskoe doodgegaan door een interne bloeding, nadat haar kalf met een stuitligging was geboren. Die had nog maar 7.800 kilo melk op de teller en heeft het gemiddelde flink naar beneden getrokken.“ Verheijen vertelt dat van de twaalf afgevoerde koeien er door de nodige pech vier op het bedrijf zijn doodgegaan. „Acht zijn voor de slacht weggegaan. Ze had-

den gemiddeld 85.000 kilo melk op de teller en brachten nog 950 euro per stuk op.“ Hij wil er mee aangeven dat het dus geenszins versleten dieren waren, maar dat het juist stuk voor stuk nog flinke koeien waren. Het woord waarmee hij dat verklaart, is ‘balans’.

Lage vervanging

Henk Verheijen (49) boert op een ruilverkavelingsbedrijf, waar hij in 1982 met zijn ouders neerstreek, nadat ze eerder 2 kilometer verderop hadden geboerd. „In 1988 is er een omlegging geweest en sindsdien ligt alle grond aan huis, waarbij ik er later nog geregeld grond heb bijgekocht.“ Henk kwam er al op jonge leeftijd alleen voor te staan; zijn vader overleed toen hij 23 jaar oud was. Het bedrijf telt zo’n negentig koeien en is al jaren vrij stabiel qua omvang. „In het quotumtijdperk zat ik wat ruimer in het jongvee en in 2015 waren er zelfs tachtig stuks, dus dat heeft gunstig uitgedrukt voor het aantal toebedeelde fosfaatrechten.“ Sindsdien zijn er doorgaans veertig stuks jongvee en verkoopt Verheijen minder vaarzen. Vorig jaar waren er maar 17 (Holstein-)vaarskalveren en dit

jaar tot dusver 16. „Door een stuitligging of tweelingdracht zijn er ook een paar gesneuveld, hier gaat ook niet alles vanzelf. Maar de vervanging is inderdaad laag en ligt al twee jaar op 10 procent, al houd je dat natuurlijk niet vol. Normaal zit ik op 18 procent.“ Een belangrijke pijler onder de veestapel is het aAa-systeem, waarvan de veehouder al sinds 1995 gebruikmaakt. „Het doel van het systeem is om balans in de koe te fokken“, verklaart hij. Het systeem gaat uit van ‘ronde’ en ‘scherpe’ dieren, die gecombineerd het beste resultaat opleveren. Extremen zijn niet gewenst, die worden ‘te rond om te melken’ of ‘te scherp om te leven’. Het systeem is opgebouwd uit zes groepen van kwaliteiten: de codes 1 (melktype), 2 (hoog) en 3 (open) die bij ‘scherp’ horen en de codes 4 (sterk), 5 (breed) en 6 (stijl) die bij ‘rond’ horen. De koe krijgt de drie codes die ze het meest nodig heeft en de stier de codes die hij het meest doorgeeft. Van de resulterende acht mogelijke combinatiegroepen is codegroep 234 (in willekeurige volgorde) de laatste jaren dominant. Meer dan driekwart van de huidige Holstein-stieren wereldwijd vallen in die groep. Door generaties lang vooral de codes

In de 2+2-stal worden de koeien gemolken door twee Lely A3 Next-melkrobots, met rechts buiten beeld de beweingsbox. De ligboxen zijn gevuld met paardenmest.

2, 3 en 4 toe te voegen aan de populatie, zijn er logischerwijs steeds minder koeien die die codes nodig hebben. Zo niet bij Verheijen. Maar liefst 53 van de 113 geanalyseerde dieren op het bedrijf hebben juist een stier nodig die de codes 2, 3 en 4 (in willekeurige volgorde) geeft. Toch maakt dat de stierkeuze nog niet direct eenvoudig. „Veel stieren zijn extreem gebouwd, omdat ze generaties zo zijn gefokt. Een ronde stier kan dat niet in één generatie oplossen. Daarom zoek ik, als ik een scherpe stier nodig heb, naar een stier met toch voldoende balans en ook ronde kwaliteiten.“ Verheijen kijkt daarvoor naar de stierenfoto – al is die door bewerkingen niet altijd even betrouwbaar – en naar de ‘balans in de paring’ (in de stamboom moeten alle zes codes liefst in gelijke mate voorkomen) en verder naar ‘aansprekende bloedlijnen’. Volgens de

veehouder wordt er te veel gekeken naar absolute cijfers. „De hoogste stier hoeft niet de beste te zijn. Een fokwaarde gaat over de eerste drie lactaties, duurzaamheid begint pas vanaf de vierde. Iedereen kan een koe twee, drie of vier keer laten kalven, maar daarna begint het eigenlijk pas.“

‘Inteelt niet het probleem’

De veehouder prijst zich gelukkig met het feit dat er in Nederland nog ronde stieren te vinden zijn. „In de Verenigde Staten en Canada komt codegroep 156 nagenoeg niet meer voor in de populatie. Problemen in de Holstein-fokkerij zijn dan ook niet zozeer te wijten aan inteelt, maar volgens mij aan het eenzijdige fokbeleid.“ Verheijen hekelt het feit dat er bij het maken van fokkerijbeslissingen door de KI’s steeds minder naar de dieren

zelf wordt gekeken. „Bij het maken van een rantsoen kijken we toch ook naar hoe het voer, de mest en de koeien eruitzien en niet alleen naar de cijfers op papier?“ Verheijen gebruikt uitsluitend fokstieren, jonge stieren zijn aan hem niet besteed. „Genomicsstieren stammen vaak af van stieren die het niet gedaan hebben“, oordeelt hij. „Denk maar aan een stier als Magister, die dan nog het geluk heeft dat hij met zijn aAa-code 156 op veel koeien past.“ Om dezelfde reden is hij ook niet gecharmeerd van de wereldwijd zeer veel benutte stier Mogul. „Er zit geen kwaliteit voor. Zijn vader Dorcy is een zoon van Bolton en zijn moedersvader Marsh een zoon van Aaron, beide geen goede stieren.“ Van het gegeven dat Mogul fraaie uiers geeft, is Verheijen niet onder de indruk. „Mooie uiers zijn wat anders dan kwaliteitsuiers. Ik houd niet van vaste uiers, geef mij ▶

Bedrijfsgegevens

Henk Verheijen (49) melkt in Nederweert (LB) negentig koeien, waarvan de melk naar Vreugdenhil gaat. Ze realiseren een rollend jaargemiddelde van 9.915 kilo melk met 4,48 procent vet en 3,59 procent eiwit. Verheijen realiseerde gemiddeld over het afgelopen boekjaar de hoogste levensproductie van Nederland bij de afgevoerde koeien en verklaart dat resultaat met balans in de bedrijfsvoering. Het huidige stiergebruik bestaat uit Guard, Prince, Solero, Faun en Raglan en paringen worden al 25 jaar lang gemaakt op basis van het aAa-systeem. In de veestapel lopen dochters van stieren als

Cedric, Persuader, Kian, Mascol, Lonar, Leko, Prince, Mavid, Jerudo en Milto en ook van stokoude stieren als Elevation, Astronaut en Tops, evenals van verschillende eigen stieren. Verheijen heeft in het verleden ook geïnvesteerd in embryo’s uit de Roxy en de Wilhelmina-koefamilie. Jonge stieren zijn aan Verheijen niet besteed, al maakt hij mogelijk een uitzondering voor Euna Master en Max. Daarnaast wordt er voor koeien die moeilijk drachtig worden wat Belgisch Blauw gebruikt, al vindt Verheijen dat eigenlijk zonde, ook omdat ze vaker voor geboorteproblemen zorgen.

Verheijen melkt zijn koeien met twee melkrobots en past daarnaast weidegang toe. Op stal krijgen de koeien een gemengd rantsoen, waarbij de veehouder onafhankelijk voeradvies krijgt van Nutrice. De veehouder doet zelf de klauwverzorging van zijn koeien, die bij het droogzetten worden bekapt. Koeien met Mortellaro behandelt hij wekelijks met spray en tape, net zolang totdat het over is. Eind jaren negentig zijn de aandoeningen para-tbc en BVD succesvol bestreden en van IBR is het bedrijf vanzelf vrij geworden. „Het heeft me geleerd zuinig te zijn op de koeien.“ De ligboxen waren voorheen gevuld met stro en kalk, maar tegenwoordig ligt er paardenmest in, wat een positieve uitwerking heeft op mastitis.

Verheijen maakt ook gebruik van eigen stieren, met soms stokoude vaders, zoals deze Boekethof Lobelstar (Blackstar x Tomahawk x O Man).

In de zomer worden de koeien 's ochtends en 's avonds via de beweidingsbox enkele uren geweid. In de herfst lopen ze alleen 's ochtends nog buiten.

Boekethof Corrie 65 (Astronaut x Boekethof Carlo (Malando x Duplex)) heeft een in 1964 geboren vader. De verse tweedekalfskoe produceert 48 kilo melk per dag.

Boekethof Edelweis 46 (Cedric x Boekethof Cor (Trademark x Flano)) werd in juni honderdtonner. In haar huidige lijst realiseert ze een lactatiewaarde van 125.

maar losse uiers. De moeders van stieren als Blackstar en Bootmaker hadden ook geen vast aangehechte uiers. Ze hadden losse uiers, maar wel met ruimte in het skelet, zodat de uiers er ook onder bleven hangen.” Volgens de veehouder heeft hij door zijn fokbeleid ook zelden een vaars met smetplekken tussen de uier en de benen. Een kwaliteitsuier is volgens Verheijen een uier die helemaal wegmelkt en waarvan tijdens de droogstand alleen nog ‘een velletje’ te zien is. Op het bedrijf lopen zowel dochters van Jotan Red als van Prince en waar Jotan op papier de betere uierstier is, heeft Verheijen de uiers van de Prince-dochters liever. „Dat zijn gezonde kwaliteitsuiers.” De Limburger gebruikt de stier nog steeds, zoals hij dat bij meer oude stieren doet. „Kian is helaas op, maar dat was ook een goede stier. Misschien nog wel beter dan Tops (waar ook nog een dochter van loopt, red.), wiens

dochters wat gevoeliger waren voor mastitis. De Kians zitten als vaars op 7.000 kilo, maar geven als zesde-, zevendekalfskoe 12.000 kilo melk en dan ook nog met hoge gehalten.” Andere stieren die hij gebruikt of recent heeft gebruikt, zijn bijvoorbeeld Guard, Potter P en Solero. „Zaken die ik belangrijk vind, zijn laatrijtheid, persistentie, uiergezondheid, klauwgezondheid, een beperkte hoogtemaat en een goed aanhoudingsgetal.” Aan het exterieur hecht hij geen waarde. „Kleine, ronde koeien worden structureel te laag ingeschreven.”

Stokoude stieren

Behalve de fokstieren van tegenwoordig gebruikt Verheijen ook geregeld stieren uit het soms verre verleden en eigen stieren. Zo lopen er nog dochters van stieren als Raider, Tops, Blackstar, Triple Threat en zelfs Astro-

naut en loopt er een uitstekende dochter van Exponent, een stier die zwaar is ingeteeld op Elevation. „Af en toe doe ik ook aan lijnenteelt, dat kan bij goede stieren als Elevation.” Verheijen heeft al eens een eigen stier van de in 1965 geboren Elevation uit een Jotan-moeder op stal gehad en nu staat er weer een eigen stierrtje uit de combinatie Elevation x Prince x Maik x Talent, waarbij Verheijen hoopt dat de Talent-dochter bij de volgende melkcontrole als elfde koe van het bedrijf de 100.000 kilo melk volmaakt. „Die oude stieren zijn ook een beetje hobby. Ik ga ook niet beweren dat je ze moet gebruiken, maar kan hiermee wel laten zien dat het niet verkeerd hoeft te gaan”, aldus Verheijen. „De snelheid in de fokkerij die ze ons beloven, valt wat tegen. Met de stieren die ik gebruik, zouden mijn koeien toch geen melk moeten geven?” De Limburger zegt dit jaar tot dusver 13 vaarzen te hebben ‘aangemolken’ en dat er geen slechte tussen zit. „Ik wil ook geen onder-eind.” Tegelijkertijd geeft hij aan wel tolerant te zijn wat betreft de productiedrift van de vaarzen. „Ik zou eigenlijk een indexlijst willen zien vanaf de vierde lactatie en dat ze de eerste drie niet zouden publiceren. We moeten terug naar meer geduld in de fokkerij.”

1,2 kilo melkpoeder per dag

Waar Verheijen geduld bepleit in de fokkerij, heeft hij dat niet bij het insemineren van de pinken. De vaarzen kalven gemiddeld af op een leeftijd van een jaar en elf maanden. Het blijkt een gevolg van het harde voeren van de kalveren. „Het hele bedrijf moet in balans zijn en daar hoort dit ook bij. Als de jongveeopfok niet in orde is, is de kans dat de vaarzen niet goed zijn ook groter.” Verheijen voert zijn kalveren maar liefst 1,2 kilo melkpoeder per dag. „Daardoor zijn er minder problemen en als ze al een keer diarree hebben, zijn ze er niet zo ziek van.” Eenmaal aan de melk heeft de veehouder juist weer meer geduld met het drachtig maken van zijn koeien. „Ik begin vrij laat met insemineren. Een persistente koe met veel liters hoeft je niet te vroeg te insemineren. Als je vroeg begint, is de kans dat ze opbreken

ook groter. De baarmoeder moet toch eerst schoon worden, je kunt een koe niet dwingen.” De tussenkalftijd ligt op 436 dagen en Verheijen doet zelf de drachtigheidscontrole. De koeien worden al ruim tien jaar gemolken door twee Lely A3 Next-melkrobots. „De melkstal was aan vervanging toe, ik had wat rugklachten en er was ook geen ruimte voor een grotere melkstal”, verklaart Verheijen. „Je hoort wel eens dat melkrobots en een hoge levensduur niet samengaan, omdat de koeien worden ‘leeggetrokken’ (dat ze door vaak te melken zo veel melk produceren dat ze het niet kunnen bijbenen, red.), maar ook dat is weer een kwestie van balans.” Verheijen zegt desgevraagd dat zijn koeien het zelf moeten doen. „Ik streef de hoogste productie niet na.” De robots staan aan weerskanten van de voergang en de koeien lopen in één groep. Ze kunnen de stal verlaten via de beweidingsbox aan de linker achterzijde van de stal en worden er tegengehouden, wanneer ze eerst gemolken moeten worden. Dat kan in de linker robot of in de rechter. Bij de laatste kunnen de koeien komen als ze de voergang oversteken, waarna ze alleen via de robot terug kunnen naar de linkerkant.

Hoge ruwvoeropname

In de zomer worden de koeien 's ochtends en 's avonds enkele uren geweid en in de herfst alleen nog 's ochtends. „Daarmee halen we de zes uren weidegang en het aantal dagen zeker”, aldus Verheijen. Volgens hem is de gras- en maïsopname van zijn koeien hoog. „De koeien vreten hier 17 kilo ruwvoer per dag. Als je naar koeien kijkt, zie je dat een ‘smooth’-koe (een koe met veel kwaliteiten behorend bij aAa-code 5, red.) enorm veel ruwvoer kan verstouwen. In hoge en smalle koeien moet juist veel krachtvoer.” Verheijen streeft naar koeien die in balans zijn en die daarom van vers gras veel melk kunnen maken. „Daar zijn geen dubbeldoelkoeien voor nodig. We moeten naar efficiënte koeien die gezond veel melk geven, ze moeten zich niet weggeven.” Op stal krijgen de koeien een gemengd

rantsoen verstrekt met een Keenan-voermengwagen uit 2001. Verheijen voert er tweemaal daags mee, zodat de koeien worden gestimuleerd om 's ochtends en 's avonds uit de wei weer terug naar de stal te komen. Het rantsoen bestaat uit gras en maïs in een fiftyfifty-verhouding, aangevuld met soja, bietenpulp, gerst en 10 liter water. „Anders selecteren ze te veel, de maïs is nogal droog.” Het rantsoen wordt aangevuld met een krachtvoersoort in de melkrobots, waar de koeien maximaal 8 kilo per dag van krijgen. Bij het bedrijf hoort 46 hectare grond. Op 3 hectare werd dit jaar tarwe verbouwd, die is verkocht, op 13,5 hectare stond maïs en de resterende 29,5 hectare is grasland. Verheijen is twee jaar geleden ook begonnen met kruidenrijk grasland, maar vertelt dat de koeien het niet wilden vreten en is er weer mee gestopt, al heeft hij nog wel klavers staan. De veehouder is gecharmeerd van maïs en past

om een goede opbrengst te houden wisselteelt toe, maar er is ook een perceel dat al dertig jaar uit grasland bestaat. „Desondanks denk ik dat het percentage organische stof er tegenvalt.” Hij noemt het dan ook kwalijk dat hij mest moet afvoeren. „We zitten hier op vochtige, leemhoudende grond, waar gras goed groeit en waar volgens mij meer dierlijke mest op zou moeten mogen. Met 20.000 kilo melk per hectare ben ik volledig zelfvoorzienend qua ruwvoer en is mijn bedrijf dus in balans.”

Tekst: Anne Hiemstra
Beeld: Ellen Meinen

Heeft u vragen en/of opmerkingen, neem dan contact op met de redactie via redactie@melkvee.nl of tel 0314 – 62 64 38.

Verheijen voert de koeien tweemaal daags met een mengwagen uit 2001, mede om de koeien uit de wei te lokken.

De tweedekalfs Corrie 59 (Boekethof Pikan (Kian x Duplex) x WLH Maximus) realiseert een lactatiewaarde van 122.